

DRUŠTVENE MREŽE – SEMINARSKI RAD**Ime i prezime:** Nikola Keščec**Naslov znanstvenog rada:** Would you notice if fake news changed your behavior? An experiment on the unconscious effects of disinformation.**Datum termina prezentacije:** 21.12.2021.**Kritički osvrt (250-300 riječi)**

Autor Zach Bastick u svojem znanstvenom radu iznosi tvrdnju da je moguće utjecati na nesvjesno ponašanje ljudi pomoću društvenih mreža i lažnih vijesti, tj. dezinformacija. Navodi da društvo daje velik fokus utjecaju dezinformacija na kompleksna ponašanja te da nedovoljno promatra utjecaj na jednostavnija ponašanja koja, kada se na njih utječe, mogu prerasti u značajne socijalne posljedice. Autor se svojim radom nada opskrbiti dokaz iznesene tvrdnje i njime potaknuti dodatna istraživanja i osmišljanje obrambenih mehanizama.

Teoretski radni okvir koji Zach Bastick koristi kako bi opskrbio dokaz temelji se na FTT-u (*Finger tapping test*), često korištenom testu kognitivnih i motoričkih sposobnosti. Važno je naglasiti da se FTT koristi temeljem pretpostavke da nesvjesni kognitivni i osjećajni podražaji mogu utjecati na njega. Isto tako, važan dio radnog okvira su emocije koje mogu dodatno pojačati efekt dezinformacija, ovisno o tipu emocija koje bude.

Proces koji autor koristi kako bi dobio dokaz jest laboratorijski eksperiment izveden s 233 sudionika. Sudionici unutar laboratorijskog eksperimenta bivaju podijeljeni u tri grupe. Svaka grupa dva puta iznosi svoju pretpostavku o maksimalnoj brzini vlastitog tapkanja te potom maksimalno brzo tapka. Između ta dva puta čitaju pokazanu dezinformaciju. Prva grupa pročitava pozitivnu vijest koja povezuje brzo tipkanje s uspjehom i inteligencijom, a druga negativnu koja povezuje brzo tapkanje s nasiljem i kriminalitetom. Treća grupa dobiva tekst nepovezan s istraživanjem.

Rezultati eksperimenta pokazuju da ispitanici izloženi pozitivnim lažnim vijestima tapkaju čak 5.15% brže što je prema autoru Zachu Basticku dokaz da čak i kratka pet minutna izloženost lažnim vijestima može utjecati na nesvjesno ponašanje čitatelja. Doduše, autor ispravno postavlja pitanja o konzistentnosti eksperimenta jer laboratorijsko okruženje ne može zorno prikazati svakodnevnu izloženost dezinformacijama. Ipak, prema autoru i ovaj potencijalno nekonzistentan rezultat daje dokaz o postojanju dezinformacija koje nesvjesno utječu na ponašanje i nepostojećim mehanizmima protiv njihove obrane, što je u konačnici, uz sam rezultat eksperimenta, najzabrinjavajući zaključak rada.

Usporedba rada (250-300 riječi)

Radovi sa sličnom tematikom podosta su rijetki, kao i što sam autor promatranog rada spominje, ali nekoliko radova sa zanimljivim (iako manjim) preklapanjima postoje.

Rad: [Editorial: Avoiding unconscious bias in media consumption](#)

Autor: Rita Chen

Struktura i tematska sličnost između ovog rada i navedenog rada malene su, ali ona koju dijele jest nesvjesna pristranost. Nesvjesna pristranost glavna je tema ovog rada u smislu da su potrebne metode za otkrivanjem skrivenih vlastitih ili tuđih pristranosti unutar dobivenih tekstova, neovisno o tome jesu li istinite ili neistinite vijesti. Rad predlaže tri taktike, tj. metode kojima možemo mi kao čitatelji otkriti skrivene nesvjesne pristranosti ili čak namjere pojedinih vijesti koje čitamo. Tri spomenute taktike temelje se na prihvatanju našeg neznanja, osvještavanje želje za istomišljenjem (confirmation bias) te izbjegavanje pristranost afiniteta. Osim povezanosti s nesvjesnom pristranošću, radovi nemaju daljnje sličnosti.

Rad: [Detecting Fake News in Social Media Networks](#)

Autor: Monther Aldwairi, Ali Alwahedi

Spomenuti rad fokusira se na metode detekcije lažnih "clickbait" vijesti na socijalnim mrežama. Budući da su lažne vijesti važan dio originalnog rada, postoje određene sličnosti između rada. Ipak, glavna je razlika da rad Zach Basticka ne opisuje nedostatak metoda za detekciju lažnih vijesti, već njihovu nemogućnost da detektiraju vijest koja je dizajnirana da nesvjesno promijeni ponašanje korisnika. Ovaj rad, na drugu ruku, objašnjava

postojanje lažnih vijesti, njihovo brzo širenje pomoću socijalnih mreži te alat koji korisnici mogu koristiti kako bi filtrirali takve lažne vijesti. Rad nadalje predlaže mehanizam rada takvog alata te pseudokod koji bi efektivno negirao takve vijesti. Mehanizam predloženog alata filtrira na temelju specifične strukture naslova te pomoću različitih metoda odvaže hoću li biti odbačen. Ovaj alat zasigurno ne bi odbacio lažne vijesti koje unutar sebe sadrže tip dezinformacija koje je Zach Bastick istraživao unutar svog rada.

1. Koja je grupa na kraju eksperimenta tipkala za 5.15% brže?
 - a. Grupa koja je čitala pozitivnu lažnu vijest? – **TOČAN ODGOVOR**
 - b. Grupa koja je čitala negativnu lažnu vijest?
 - c. Kontrolna grupa koja je čitala sadržajno nepovezanu vijest?
2. Koji je test korišten kao temelj provedbe eksperimenta utjecaja dezinformacija na podsvijest?
 - a. FTT (Finger tapping test) - **TOČAN ODGOVOR**
 - b. IAT (Implicit Association Test)
 - c. AMP (Affect Misattribution Procedure)
3. Postoje li kvalitetni mehanizmi obrane protiv dezinformacija koje mijenjanju nesvjesno ponašanje?
 - a. Da.
 - b. Postoje, ali nisu potpuno uspješne.
 - c. Ne postoje kvalitetni mehanizmi. - **TOČAN ODGOVOR**